



Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

TEM/1815/00.04.01/2018

MUISTIOLUONNOS

KOHEESIO 2021+ TYÖRYHMÄN 1. KOKOUS

Aika 25.10.2018 klo 9.30 – 11.00

Paikka: Ympäristöministeriö, Aleksanterinkatu 7, kokoustila Pankkisali 124

Läsnä:

Jäsenet:

Kimmo Viljamaa, Vantaan kaupunki
Tarja Nuotio, Varsinais-Suomen liitto
Petri Knaapinen, Uudenmaan ELY-keskus
Harri Järvinen, SAK
Johanna Luukkonen, Seutukaupungit/Laitilan kaupunki
Sanna Sihvola, MMM
Petri Keränen, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Jussi Ahokas, SOSTE
Kaisa Saario, Keskuskauppakamari
Annukka Mäkinen, Kuntaliitto
Merja Niemi, OKM
Lars Kolttola, STM
Satu Vehreävesa, Pohjois-Savon liitto
Päivi Ekdahl, Lapin liitto
Juhana Rautiainen, YM
Jukka Alasentie, Pirkanmaan liitto (video)
Marko Mäki-Hakola, MTK (video)
Heli Rintala, Etelä-Pohjanmaan liitto (video)
Johanna Osenius, TEM vpj
Marja-Riitta Pihlman, TEM pj

Muut:

Sirpa Liljeström, Riitta Vartia, Jaana Valkokallio, Eliisa Hujala, Sirpa Hautala, Petri Haapalainen/TEM

Puheenjohtaja Marja-Riitta Pihlman toivotti tervetuloa työryhmän ensimmäiseen kokoukseen, jonka hän totesi olevan luonteeltaan järjestäytymiskokous. Kokouksen tavoitteena on käydä läpi työryhmän jäsenien odotuksia, keskustella tehtävistä ja työskentelyn aikajänteestä, kuulla ajan-kohtaiskatsaus EU koheesio- ja rakennepolitiikasta ja keskustella nykyisen ohjelmakauden ohjelmatyön vahvuuksista ja haasteista ohjelmavalmistelun pohjana.

1. Työryhmän järjestäytyminen

Puheenjohtaja totesi kokouksen ensimmäisessä järjestäytymistä koskevassa asiakohdassa ryhmän heijastavan laajaa kumppanuusperiaatetta. Työryhmän on oltava käytännön työskente-

lyn kannalta kooltaan rajattu ja edustuksellinen. Puheenjohtaja korosti, että valmistelua tulee lisäksi tukemaan laajempi valmisteluverkosto, johon voi osallistua laaja joukko asiantuntijoita eri tahoista. Täten varmistetaan, että muutkin kuin virallisessa työryhmässä toimivat voivat tuoda asiantuntemuksensa käyttöön ja voidaan jakaa kokemuksia ja näkemyksiä. Verkostossa voidaan järjestää kuulemisia ja työskentelymenetelmiä, jotka sallivat laajemman osallistumisen.

Työryhmän asettamiskirje on vielä valmistelussa ja toimitetaan ryhmälle myöhemmin. Työskentelyperiaatteena on avoimuus, jonka mukaisesti tarjotaan tietoa sekä jaetaan tietoa ja vaihdetaan näkemyksiä. Jatkossa ryhmällä on käytössään yhteinen työtila Tiimeri, johon annetaan oikeudet työryhmän jäsenille ja myös työryhmään osallistuvien tahojen muille valmistelijoille tarvittaessa. Tiimeri-tilaan liittymisestä ja sen käyttämisestä toimitetaan tekninen ohje.

Ensisijaisena periaatteena kokouksiin osallistumisesta on, että varsinaiset jäsenet osallistuvat. Jäsen ja varajäsen voivat rotaatioperusteella osallistua kokoukseen. Teemakokouksissa voi olla tarkoituksenmukaista kokoontua sekä jäsenten että varajäsenten voimin ja mahdollisesti kutsua myös muita asiantuntijoita keskusteluun. Kokouksiin osallistuvat myös TEM:n valmistelevat asiantuntijat. Pyritään järjestämään kokouksiin aina Skype-yhteys.

Järjestäytymiskokoukseen oli varsin hyvin päästy paikalle. Uusina toimijoina itsensä erikseen esittelivät SAK:sta Harri Järvinen (joka edustaa myös STTK:ta ja Akavaa), Laitilan kaupunginjohtaja Johanna Luukkonen Seutukaupunkien verkostosta ja suurten kaupunkien edustajana Vantaan kaupungin elinkeinopäällikkö Kimmo Viljamaa. Soste ry:tä edusti varajäsen Jussi Ahokas ry.

2. Työryhmän tehtävät

Jaana Valkokallio kävi läpi työryhmän tehtävät, jotka on mainittu myös jäsenpyyntökirjeessä. Ryhmän tehtävänä on käydä läpi kansallisen ohjelmatyön sisällöllistä muodostamista, tukimuotoja, toimenpiteitä ja indikaattoreita, jotka liittyvät ohjelman sisältöön. Alueilla on keskeinen valmisteluvastuu ja ministeriöt osallistuvat myös työhön. Virkamiehistö pyrkii tuottamaan mahdollisimman hyvän aineiston. Tässä ryhmässä käydään jonkin verran keskustelua isommista hallinnollisista menettelyistä kuten kaupunkiulottuvuus ja paikallinen yhteisölähtöinen kehittäminen. Lisäksi rakennerahastojen ja muiden EU-rahastojen kuten maaseutu, meri- ja kalatalousrahas- ton yhteensovittamisesta, jolla haetaan eri välineiden synergiaa. Loppuvaiheessa työ voi olla pienipiirteistä ja käydään yksityiskohtia läpi, mutta alkuvaiheessa kyse on enemmänkin sisällöllisistä painotuksista ja linjoituksesta.

Päivi Ekdahl Lapin liitosta totesi, että EAY:n yhteistyöohjelmien yhteensovittaminen on myös tärkeää, koska niiden tavoitteet ovat saman tyyppisiä. Kauppakamarin Kaisa Saario tiedusteli eivätkö yksinkertaistetut kustannusmallit kuulu tämän ryhmän työhön. Petri Knaapinen Uudenmaan ELY:stä toi esille, että ohjelmärahoituksen ja aluekehittämisen yhteensovittamisen kannalta on tärkeää tietää, mikä hallintomalli on. Tämän johdosta tässäkin ryhmässä tulisi käsitellä hallintomallin karkeat linjat, jotta alueellinen yhteensovittaminen olisi sujuvaa.

Puheenjohtaja totesi asiakohdan lopuksi, että sisältöpuolen lisäksi työryhmä käsittelee karkealla tasolla myös hallinnollisia kysymyksiä.

3. Katsaus EU:n koheesio- ja rakennepolitiikan valmisteluun

Eliisa Hujala esitteli tiiviin katsauksen EU:n koheesio- ja rakennepolitiikan valmisteluun. Nyt on menossa Suomen virallisten kantojen muodostaminen. Pari vuotta on valmisteltu näkemystä siitä, mitä halutaan tehdä jatkossa. Euroopan unionissa päätettävien asioiden valmistelu ja käsittelyn yhteensovittaminen perustuvat perustuslakiin (96 §- 97 §) ja valmistelun koordinointiin on olemassa säännönmukainen menettely. Komissio antoi keväällä ehdotuksensa rahoituksen kokonaismitoitukseksi ja tarkemmat lainsäädäntöpaketit. Eduskuntaan on saatu kesällä sekä rahoitukseen liittyvät näkemykset, että myös sektorikohtaiset U-kirjelmät, joissa kuvataan Suomen keskeiset näkemykset. Rahoituskehysesityksestä on annettu U 45 /2018 vp ja U 78 /2018 vp sisältää valtioneuvoston ensivaiheen kannat koheesiopolitiikkaan.

Komission koko rahoituskehystä koskeva esitys on VN:n kannan mukaan liian suuri. Suomelle ja kuudelle muulle jäsenmaalle ehdotetaan osuuden nousua, vaikka koheesiopolitiikan osuus kokonaisuudessaan laskee. KOM on tehnyt laskelmat kunkin maan kokonaisuudesta ns. yleisasetusehdotukseen sisältyvien kriteerien perusteella. Monessa maassa tilanne on huonompi (mm. Unkarille, Puolalle ja Saksalle esitetään nykykauteen verrattuna 24 %:n vähennystä). Tilanteeseen liittyy kuitenkin paljon epävarmuuksia. Pyrkimys on edetä sekä neuvostossa että parlamentissa ripeästi valmistelussa. Epätodennäköistä kuitenkin on, että rahoituskehystä saadaan sopu ennen parlamenttivaaleja. Suomi varautuu siihen, että Suomen puheenjohtajuuskaudella on periaatteellisia kysymyksiä vielä kesken ja neuvottelu jatkuu. Itävallan toimiessa nyt puheenjohtajana valmistelu etenee perinteisesti kahdella linjalla, jossa erityinen neuvoston rahoituskehystöryhmä (ad hoc-MFF) toisaalta valmistelee koko rahoituskehystä ja varainkäytön sääntelyä ja toisaalta koheesiopolitiikan sisältöä valmistellaan rakennetoimintoryhmässä (SMWP). Kerran viikossa on SMWP-kokouksia, kerran kuussa on yleisten asioiden neuvon (YAN) kokous. 30.11. pidettävässä YAN-kokouksessa on tarkastelu koheesiopolitiikan valmistelutilanteesta.

Tarja Nuotio Varsinais-Suomen liitosta tiedusteli, koska lopullinen U-kirje valiokuntakäsittelyjen ja mietintöjen jälkeen on tulossa? Hujala vastasi U 78:n asiantuntijakuulemisen olevan osin varsin pitkällä mutta kuuleminen jatkuu mm. ulkoasiainvaliokunnassa. Valmistelun edetessä Suomen on voitava nopeastikin tarkentaa kantojaan muuttuneeseen neuvottelutilanteeseen eikä sikäli koskaan päästä ns. lopulliseen tilanteeseen U-kirjeen suhteen. Valtioneuvoston kantojen yhteensovittamista koordinoiva ns. MFF-jory (MFF= Multiannual Financial Framework, monivuotinen rahoituskehys) käy vielä lokakuussa läpi, mitä mahdollisia täsmennyksiä U-kirjeisiin on tarpeen tehdä. Jatkokirjeiden laatimisesta käydään keskustelua EU4 -jaostossa.

Satu Vehreävesa Itä-Suomen maakuntien liittojen edustajana kysyi komission MFF-esityksestä, jota Suomen hallitus pitää liian korkeana. Hän kysyi, onko Suomen kannassa huomioitu se, että kehysten sisällä on nyt humanitääriin apu, joka kuluvalle kaudella on MFF:n ulkopuolella ja jokainen maa ohjaa itse apua tiettyyn rahastoon. Hujala totesi Suomen yleislinjana olleen jo pitkään, että EU:n budjetin tulisi olla mahdollisimman läpinäkyvä ja jäsenmaksujen ennustettavia ja siksi rahoituskehysten ulkopuolisista välineistä tulisi lähtökohtaisesti päästä eroon. VN:n lähtökohtana kokonaisuuteen on Suomen nettomaksajaosuuden kohtuullisuus, eikä tarkennettua kantaa eri sektorien väliseen rahoituksen priorisointiin ole. Rahoituksen mitoitukseen otetaan vielä erikseen kantaa osana rahoituskehysneuvottelujen kokonaisuutta.

Marko Mäki-Hakola MTK:sta oli sitä mieltä, että VN:n kanta ei ole loppuun asti harkittu, sillä maaseuturahoituksen vähentyminen vaikuttaa myös koheesiorahoitukseen. Kokonaisuutta pitäisi vielä tarkistaa hallituksessa ja nostaa Suomen kanta 1,2 prosenttiin

Puheenjohtaja totesi, että voidaan jatkossakin pyytää Elisaa aika ajoin pitämään tilannekatsauksia.

4. Ohjelmavalmistelun käynnistyminen ja aikataulu

Jaana Valkokallio esitteli ohjelmavalmistelun käynnistymistä ja aikataulua. Hän kertoi, että syyskuun lopussa viranomaisille toimitettiin kirje, jossa pyydettiin käynnistämään ohjelmatyöanalyysillä – tämän valmisteluvaiheen on kokonaisuudessaan kaavailtu päättyvän helmikuulla 2019. Analyysivaiheen tietoja on pyydetty toimittamaan marraskuun lopulla. Tavoitteena on tehdä analyysia nykyisen toimintaympäristön haasteista sekä kuvata millaiset ilmiöt olisivat noussemassa alueiden ja ministeriöiden kannalta. Aineisto kootaan TEMissä ja tuodaan työryhmälle joulukuun kokouksessa. Näin saadaan kuva siitä, missä ollaan nykyisen ohjelman suhteen ja millaisia tulevaisuuden haasteita ja ilmiöitä näemme. Lisäksi on pyydetty yhteyshenkilöitä eri tahoilta sekä kuvauksia alueilta kumppanuusperiaatteen toteutumisesta. Olennaista on tehdä yhteistyötä maatalous ja maaseuturahaston sekä meri- ja kalatalousrahaston kanssa. MMM:n kanssa on ensimmäinen keskustelu jo käyty. Nyt odotetaan eri kirjoittajien tuotoksia.

Analyysivaiheen jälkeen määritellään tavoitteet, sisällöt, toimenpiteet ja tukimuodot. Eri vaiheita käsitellään sykleissä koko ajan rakentaen aikaisempien vaiheiden päälle. Perustoimintamalli on

seuraava: Kirjoittajien tuotoksesta laaditaan 1. luonnos, joka tuodaan keskusteluun työryhmään ja korjataan sen mukaisesti. Tämä luonnos saatetaan laajempaan keskusteluun muille tahoille ja intressiryhmille mm. sähköisillä välineillä, jonka pohjalta laaditaan 3. luonnos Koheesio 2021+-työryhmälle keskusteltavaksi. Tämän jälkeen TEM kokoaa tekstin Alueiden uudistumisen neuvottelukunnalle (AUNE) ja tarvittaessa poliittiseen linjaukseen. Osa asioista on AUNEssa keskusteltavia asioita, osa on tiedoksi-asioita. Lopulta koko ohjelma menee valtioneuvostoon ja valtioneuvoston esityksestä komissiolle hyväksyttäväksi.

Valmisteluun vaikuttaa komission positio, jonka aikataulusta ei ole vielä tietoja. Komission näkemyksiä saadaan mahdollisesti keväällä. Asetusesitysten tarkentumisen johdosta joudutaan ehkä tekemään joitain muutoksia ohjelmavalmistelun eri vaiheissa jo työstettyihin osioihin. Analyysivaiheen jälkeen päästään keskustelemaan yleistavoitteista. Työryhmän kokouksessa 20.3. on käsiteltyssä 2. luonnos yleistavoitteista ja niiden saavuttamiseen liittyvistä ohjelmajärjestelyistä. Palautteen pohjalta viimeistellään 3. versio, josta laaditaan TEMin esitys mahdollista poliittista linjausta varten maaliskuun lopussa/huhtikuun alkupuolella. Aikataulu on tässä vaiheessa arvio.

Merja Niemi OKM:stä esitti toiveen, että jatkossa saataisiin materiaalit tutustumista varten jo ennen kokousta. Olisi hyvä saada myös aikataulujana asioiden valmistelusta samoin kuin EU4-jaoston ja AUNEn kytkeytyminen valmisteluun. Askelmerkit helpottavat työskentelyä kunkin omalla sektorilla. Samoin olisi hyvä saada lisätietoa siitä, miten kumppanuusverkosto organisoidaan ja on tärkeää, että kumppanuusverkosto on alusta alkaen mahdollisimman laaja.

Valkokallio vastasi toiveena olevan, että kaikki tunnistaisivat keskeiset kumppanit omilta alueiltaan ja sektoreiltaan ja välittäisivät TEM:iin tietoa näistä tahoista. Sähköiseen valmisteluun on laajasti mahdollisuus tulla mukaan kommentoimaan työstettäviä asioita. Joulukuun kokoukseen tuotetaan monipuolisempi katsaus valmistelusta. Jenni Hyvärisen vedolla on valmisteilla erilaisia hallintoon liittyviä asioita alustavine aikataulutuksineen. Kokonaisuuteen kuuluvat myös tietojärjestelmäasiat.

Puheenjohtaja totesi, että AUNE on myös kumppanuussidosryhmäkokonaisuus. AUNEssa voi olla osittain samoja kumppaneita kuin 2021+-ryhmässä. AUNEn vetovastuu on ministerillä ja hallituksen näkökannat löytyvät sitä kautta.

Jussi Ahokas kannatti aikajanan saamista. Hän piti myös hyvänä sitä, että ESR:ssä huomioidaan kansalaisjärjestöt. Alkuvalmisteluja järjestöihin pitää tehdä, jotta ne ymmärtävät mistä on kysymys ja vaikutusmahdollisuutensa näissä järjestelmissä. Ahokas piti myös tärkeänä sitä, että kumppanuusverkostosta tulee eläväinen. Satu Vehreävesa nosti esille valtakunnallisen yhteensovituksen, suuralueiden, maakuntatason ja muun valmistelun ja sitoutumisen merkityksen. Maakuntaohjelmista nousee painopisteitä ja strategisia näkemyksiä, joita yhteen sovitetaan suuraluetasolla. Lisäksi on lakisääteinen kumppanuustyöryhmä eli maakuntien yhteistyöryhmä (MYR), jonka kautta kumppanuusfoorumiin tulee edustajia. Kaisa Saario kysyi, miten interaktiivisuus toimii ja kuinka osallistujien näkemykset otetaan huomioon.

Puheenjohtaja vastasi, että näkemykset huomioidaan ainakin työalustojen ja yhteisten kokousten kautta. Kumppanuusverkosto voisi organisoida aivoriihiä tai työpajoja, jotka ovat muutakin kuin sähköistä työskentelyä.

Valkokallio totesi, että tästä työryhmästä odotettiin tulevan hyviä ideoita ja suunnittelua vietään nyt näiden kommenttien pohjalta eteenpäin. Lisää hyviä ideoita voi lähettää Jaanalle. Joulukuun kokoukseen tuodaan nyt esitettyihin asioihin jo pitemmälle vietyä valmistelua. Tekstien kirjoittajia ovat alueilta ilmoitetut pääkirjoittajat sekä ministeriöiden ja TEM:n virkamiehet. Puheenjohtaja totesi, että kirjoittajien nimet on hyvä koota yhteiseen asiakirjaan.

5. Nykyisen ohjelmakauden ohjelmatyön vahvuudet ja haasteen uuden ohjelmavalmistelun pohjaksi

Kokouksen lopuksi Jaana Valkokallio esitteli kokousaineistossa toimitetun pääasiassa arviointihavaintoihin perustuvan nykyisen kauden kokemuksia kuvaavan taulukon, jonka avulla voidaan pohdita kysymyksiä uuden kauden valmistelua varten. Taulukossa on vain pieni osa kuluvan

ohjelmakauden erilaisista toimista ja vastauksia onnistumisiin ja epäonnistumisiin on käytännössä paljon enemmänkin. Tavoitteena on saada aikaan ohjelma, joka asettaa selvät tavoitteet ja ne ovat suhteessa käytettävissä oleviin melko kohtuullisiin resursseihin. Valmistelussa tulee pohtia mm. pyritäänkö jollain merkittävällä panostuksella vastaamaan johonkin osahaasteeseen vai pienemmällä rahalla tukemaan jotain isompaa haastetta. Indikaattoreiden suhteen tulee olla tarkkana, ettei seurata sellaista asiaa, jota ei ohjelmassa ole toimintana. Aikaisemmillä ohjelma-kausilla ei tässä olla aina onnistuttu, nyt interventologiikkaa pyritään pitämään entistä paremmin esillä. Pohdittavia kysymyksiä ovat esimerkiksi: Missä ohjelman teemoissa on onnistuttu parhaiten? Onko kehittämistoimille omistajaa ja jatkuvuutta? Kuinka kauan kannattaa pyörittää hanketta vuodesta toiseen, jos jatkuvuutta ei ole? Miten kehittämisohjelma toimii parhaiten laaja-alaisen kehittämisen välineenä? Miten yhdistetään fokuointi ja joustavuus? Näitä kysymyksiä tulee pitää mielessä koko valmistelun ajan. Ohjelman vaikuttavuusarviointi saadaan seurantakomitean kokoukseen 14.12. ja myös tiedoksi Koheesio 2021+-työryhmään. Nyt käsillä ollut taulukko ei ole vaikuttavuusarvioinnin yhteenveto.

Merja Niemi piti hyvänä sitä, että arviointi on mukana alusta lähtien. Petri Knaapinen puolestaan toi esille tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden tärkeyden, mutta toisaalta myös riskien ottamisen uskalluksen merkityksen.

Muut asiat

Puheenjohtaja totesi työryhmän ensimmäisessä kokouksessa käydyn keskustelun rakentavaksi ja tiedusteli, minkä mittaisia työryhmä toivoisi seuraavien kokouksien olevan. Päädyttiin siihen, että kokouksiin olisi hyvä varata aikaa 2,5 tuntia. Kokoukset pyritään mahdollisuuksien mukaan sijoittamaan niin, että ne linkittyvät muihin Helsingissä samaan aikaan pidettäviin kokouksiin.

Seuraava kokous pidetään 17.12. klo 13-15:30. Ensi vuoden ensimmäisten kokousten ajankohdat ovat 6.2. klo 9:30-12 ja 20.3. klo 9:30 -12. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11:09.

JAKELU
TIEDOKSI

Ryhmän jäsenet ja asiantuntijat
Ryhmän varajäsenet